

Практичне заняття № 1. ВВЕДЕННЯ В ЛІКАРСЬКУ РЕЦЕПТУРУ.
**ПРАВИЛА ВИПISУВАННЯ РЕЦЕПТІВ. ТВЕРДІ
ДОЗОВАНІ ЛІКАРСЬКІ ФОРМИ**

I. Самостійна робота

Контрольні питання

1. Поняття про лікарську і фармацевтичну рецептуру. Джерела отримання лікарських засобів. Визначення понять: лікарська сировина, прекурсор, лікарська речовина, препарат, форма, засіб. Галенові та новогаленові препарати.

2. Державний реєстр лікарських засобів і Державна Фармакопея України. Їх зміст і призначення. Лікарські засоби списків А і Б.

3. Аптека та її структура. Правила зберігання препаратів списку А і Б.

4. Сучасні уявлення про лікарські форми. Класифікації лікарських форм за призначенням (дозуванням), консистенцією та виготовленням. Традиційні та нові покоління лікарських форм — терапевтичні системи (ТС): провідні ТС (ті, що спрямовано доставляють ЛЗ до органів, тканин, клітин), ТС з контрольованим вивільненням речовини (пероральні, ін'єкційні, імплантовані, трансдермальні (ТТС) та ін.).

5. Рецепт як медичний, юридичний і фінансовий документ. Регламентуючі документи щодо правил зберігання лікарських речовин, виписування рецептів, порядку відпуску ліків та виробів медичного призначення з аптек. Види рецептурних бланків (форми 1, 3), їх призначення, порядок використання, зберігання і знищення.

6. Структура рецепта і зміст його окремих частин. Обов'язкові правила оформлення рецепта, а також у виняткових випадках. Способи прописів рецепту: розгорнутий і скорочений.

7. Лікарська рецептура дозованих лікарських форм. Поняття «доза» лікарської речовини, види доз. Способи розрахунку рецептів на дозовані лікарські форми. Особливості розрахунку доз для дітей.

Розрахунок доз ліків залежно від віку

Вік	Від дози дорослого
18 років	3/4
14 років	1/2
7 років	1/3
6 років	1/4
1 рік	1/12
до 1 року	1/12-1/24

а також за формулами: $Доза = a \cdot b/20$ або $Доза = a \cdot m/70$, де a - доза дорослого, b - вік дитини, m - маса тіла (кг).

ТВЕРДІ ДОЗОВАНІ ЛІКАРСЬКІ ФОРМИ

8. Порошки для прийому всередину. Їх види (прості та складні). Формоутворюючі та коригуючі речовини, які використовуються для порошоків. Правила виписування магістральних і офіціальних порошоків.

9. Капсули, пігулки і драже. Їх характеристика і види (прості, патентовані та складні). Правила виписування.

Перелік практичних робіт. Виписати рецепти:

- 1) 30 порошоків, що містять тетрацикліну гідрохлориду (Tetracyclini hydrochloridum), РД — 0,25. По 1 порошоку 4 рази на добу.
- 2) 10 порошоків, що містять папаверину гідрохлориду (Papaverini hydrochloridum), РД — 0,02. По 1 порошоку 3 рази на день.
- 3) 10 порошоків, що містять парацетамол (Paracetamolum) і кислоту ацетилсаліцилову (Acidum acetylsalicylicum) порівну, РД — 0,24. По 1 порошоку 3 рази на день.
- 4) 20 капсул, що містять по 0,25 (РД) оксациліну натрієву сіль (Oxacillinum — natrium). По 2 капсули 4 рази на день.
- 5) 40 пігулок нітрогліцерину (Nitroglycerinum), РД — 0,0005. По 1 пігулці під язик.
- 6) 50 пігулок, що містять аналгін (Analginum), РД — 0,25, дибазолу (Dibazolium) і фенобарбіталу (Phenobarbitalum) порівну в РД — 0,02. По 1 пігулці на ніч.
- 7) 25 пігулок цефалгін (Cephalginum). По 1 пігулці 3 рази на день.
- 8) 100 драже аміназину (Aminazinum), РД — 0,025. По 1 драже 2 рази на день.

Завдання для самоконтролю. Дайте відповідь на такі питання:

1. Чим відрізняється лікарська рецептура від фармацевтичної?
2. Що означають поняття «лікарська сировина», «прекурсор», «лікарська речовина», «лікарська форма», «лікарський препарат», «лікарський засіб»?
3. Які препарати відносять до списку А і Б? Які особливості зберігання і виписування наркотичних (психотропних) засобів?
4. Як класифікують лікарські форми за призначенням і фізико-хімічними властивостями?
5. Які лікарські форми називають офіціальними, а які магістральними? Що таке «терапевтичні системи» і «терапевтичні провідні системи»? Їх різновиди і в чому їх переваги в порівнянні з традиційними формами?
6. Що таке рецепт? Які форми рецептурних бланків існують в Україні? Які правила їх оформлення?
7. З яких частин складається рецепт (латинською і рідною мовами). Що відображає кожна частина? Правила оформлення.
8. У яких випадках виписують рецепти розгорнутим прописом, а в яких — скороченим?
9. Які види доз існують?
10. Що таке «широта терапевтичної дії»? У випадку, якщо лікарський засіб має велику широту терапевтичної дії, то він є високо- чи малотоксичним препаратом?

11. Які існують способи розрахунку рецепта на дозовані лікарські форми? У чому їх суть?
12. У чому виражаються дози твердих і сипучих речовин?
13. Згідно з якими правилами виписують магістральні й офіційні порошки для вживання?
14. За якими правилами виписують офіційні капсули, пігулки і драже?
15. Які особливості виписування складних і патентованих капсул, пігулок і драже?

II. Аудиторна робота

1. Ознайомитися з колекцією препаратів у твердих дозованих лікарських формах.
2. Виписати рецепти:
 - 1) Заліза сульфат (Ferri sulfas), РД — 0,5 в порошках.
 - 2) Аскорбінова кислота (Acidum ascorbinicum), РД — 0,05 у драже
 - 3) 20 порошків, що містять піридоксину гідрохлорид (Pyridoxini hydrochloridum), РД — 0,002 і кислоту нікотинову (Acidum nicotinicum), РД — 0,025.
 - 4) 30 капсул, що містять ліпазу (Lipasa), амілазу (Amylase) порівну в РД — 25000 ОД і протеазу (Protease), РД — 1200 ОД.
 - 5) 30 таблеток пенталгіну (Pentalginum).
 - 6) 100 драже фесталу (Festal).

Список літератури:

1. Фармакологія : підручник для студ. медичних та стоматологічних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [І.С.Чекман, В.М. Бобирьов, В.Й. Кресюн та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2020. – 472 с.
2. Фармакологія : підручник для студ. медичних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. [та ін.]; за ред. проф. І. С. Чекмана]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 784 с.
3. Лікарська рецептура зі загальною фармакологією : навч. посібник : 2-ге вид., переробл. і доповн. / [В.Й. Кресюн, В.В. Годован]. – Одеса : Одес. нац. мед. ун-т, 2017. – 280 с.
4. Фармакологія в рисунках і схемах : навч. посібник / В. В. Годован ; [за ред. В. Й. Кресюна] ; Одес. нац. мед. ун-т. - Вінниця : Нова Книга, 2019. - 462 с.